

Motion om svenskspråkiga demens- och somatiskäldreboenden

Motion av Anne-Christine Carlberg (SD)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Torun Boucher

Sammanfattning av ärendet

Anne-Christine Carlberg (SD) har väckt en motion i kommunfullmäktige. Motionären skriver i sin motion att svenskspråkiga äldre som önskar ett äldreboende med svensktalande personal och svenska traditioner idag inte finns. Motionären föreslår att kommunfullmäktige ska ges i uppdrag att inrätta somatiska- och demensboenden med svenska språket och kulturen som profilinriktning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Norra innerstadens stadsdelsnämnd och Skärholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret ser inte att det finns behov av att inrätta somatiska- och demensboenden med svenska språket och kulturen som profilinriktning. Stadsledningskontoret anser att de krav som ställs på dagens utförare inom vård- och omsorgsboenden tillgodoser det som lyfts av motionären. Det pågående arbetet för en personcentrerad vård och omsorg samt de språksatsningar som görs för att stärka personalen är viktiga och något som stadsledningskontoret ställer sig positivt till.

Äldrenämnden ser inte ett behov av att inrätta somatisk- och demensboenden med svenska språket och kulturen som profilinriktning. De anser att såväl kulturella aspekter som språkkunskaper är viktiga i omvårdnaden av äldre vilket också lyfts fram i de krav som ställs på utförare inom vård- och omsorgsboende idag.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd anser att det som efterfrågas i motionen redan tillgodoses inom existerande vård- och omsorgsboenden, och att det pågående arbetet för en personcentrerad vård och omsorg med utgångspunkt i den nationella värdegrunden för äldreomsorgen behöver fortsätta att utvecklas. I detta ingår fortsatt

kompetensutveckling i svenska språket och att möjliggöra och stärka kultur som en levande del i utbudet på stadens vård- och omsorgsboenden.

Skärholmens stadsdelsnämnd gör bedömningen att behovet av svenskspråkiga demens- och somatiska boenden inte finns, då svenska språket och den svenska kulturen är den norm som äldreomsorgens uppdragsbeskrivning utgår från.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det är av stor vikt att äldre som är boende på stadens vård- och omsorgsboenden på ett tillfredsställande sätt kan förstå och kommunicera med den personal som arbetar med omvårdnaden. I stadens uppdragsbeskrivningar samt avtal med privata utförare framgår därför tydligt vilka krav som ställs på språkkunskaper hos personalen.

Det finns emellertid behov av att stärka språkkunskaperna i svenska och därför genomförs också flera satsningar. Detta sker bland annat genom att språklärare från den kommunala vuxenutbildningen bedriver språkstödande arbete på arbetsplatserna i äldreomsorgen. Sedan år 2021 har staden varje år genomfört 30 olika grupper med cirka 15 deltagare i varje grupp. Medarbetare deltar också i Äldreomsorgslyftets kurser inom vård och omsorg, svenska, vårdsvenska, svenska teckenspråket och i de nationella minoritetsspråken. Det rödgröna styret kommer även fortsättningsvis att prioritera kompetensutveckling och tillse att utbudet av språkstödande insatser matchar behov och efterfrågan. Jag skulle även vilja passa på att uppmana privata utförare inom äldreomsorgen att dra sitt strå till stacken och avsätta tid och resurser till kompetensutvecklingsinsatser till sina medarbetare. Detta ansvar kan inte ensamt vila på verksamheterna inom den egna regin.

Jag anser det även viktigt att påpeka att den flerspråkighet som många medarbetare besitter också utgör en tillgång för stadens äldreomsorgsverksamheter då den möjliggör ett personcentrerat bemötande. I arbetet framåt finns det stora vinster att hämta om vi lyckas tillvarata dessa kompetenser på ett effektivt sätt.

Det svenska språket och den svenska kulturen är den norm som äldreomsorgens uppdragsbeskrivning utgår från. Själva grundpremisen för Sverigedemokraternas motion går således att ifrågasätta. Antingen känner Anne-Christine Carlberg (SD) överhuvudtaget inte till äldreomsorgens uppdragsbeskrivning eller så är motionen endast konstruerad som en appell till väljare längst ut på den yttersta högerkanten.

Med anledning av detta föreslår jag att motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Bilaga

Motion om svenskspråkiga demens- och somatisk äldreboenden,
dnr KS 2023/945-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 21 augusti 2024

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra följande:

Eftersom en stor andel av medarbetarna inom äldreomsorgen har bristande kunskaper i svenska språket samt bristfälliga kunskaper om svensk kultur och svenska traditioner anser Sverigedemokraterna att det självklart skall finnas en möjlighet att välja ett äldreboende med en tydlig svensk profil.

Ärendet

Anne-Christine Carlberg (SD) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen framställs det som att staden idag saknar demensboenden och somatiska boenden med svensktalande personal och svenska traditioner. Vidare beskrivs att det finns möjlighet att välja boenden med andra språk och kulturprofiler, så som La Casa, ett spansktalande äldreboende eller Bejtona med inriktning på arabiska språket och dess kultur.

Motionären menar att en anställning som vårdare åt äldre är en inkörsport för en nyanländ för att denne ska kunna komma in i det svenska samhället och lära sig svenska och att detta försvårar de äldres förutsättningar för att förstå och göra sig förstådda. Därför föreslås att kommunfullmäktige ges i uppdrag att inrätta svenska som profil för demensboenden och somatiska boenden.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Norra innerstadens stadsdelsnämnd och Skärholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 juni 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm stad ska vara en äldrevänlig stad som ska präglas av hög grad av självbestämmande. Inom stadens äldreomsorg är det viktigt att ta hänsyn till den enskildes individuella behov och önskemål. Staden ställer därmed krav i enlighet med dessa målsättningar i uppdragsbeskrivningen för vård- och omsorgsboenden i kommunal regi samt i de avtalen som finns för entreprenader och platser enligt Lag om valfrihetssystem (LOV). Utöver de krav som uppdragsbeskrivningen ställer på utföraren att följa de tillämpliga lagrummen så anges även att hänsyn ska tas till kulturella inslag vid mat och måltider, där även högtidsdagar lyfts fram, samt aktiviteter som är individuellt anpassade. Vidare ska traditioner och personliga bemärkelsedagar uppmärksammas och firas.

I uppdragsbeskrivningen ställs ett antal krav på kompetens. Alla utförare av äldreomsorg i staden ska tillse att verksamheten är bemannad dygnet runt årets alla dagar med sådan kompetens och med sådan personalstyrka att de äldre alltid tillförsäkras nödvändig tillsyn och säkerhet såväl beträffande hälso- och sjukvård som personlig omvårdnad. Personalen ska behärska svenska i tal och skrift motsvarande svenska 1 eller svenska som andraspråk 1, 100 gymnasiepoäng. I avtal med privat utförare anges att all personal ska behärska det svenska språket i tal och skrift.

Stadsledningskontoret bedömer att det finns personal som fortsatt behöver stärka sina språkkunskaper och där behoven finns görs det språksatsningar idag.

Stadsledningskontoret ser inte att det finns behov av att inrätta somatiska- och demensboenden med svenska språket och kulturen som profilinriktning. Stadsledningskontoret menar att de krav som ställs på dagens utförare inom vård- och omsorgsboenden tillgodoser det som lyfts av motionären. Det pågående arbetet för en personcentrerad vård och omsorg samt de språksatsningar som görs för att stärka personalen är viktiga och något som stadsledningskontoret ställer sig positivt till.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Ann-Christine Carlberg (SD) motion om svenskspråkiga demens- och somatiskäldreboenden anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 maj 2024 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen om svenskspråkiga demens- och somatisk äldreboenden och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation av Liliane Åkerlund och Åke Nordström (båda SD), se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Äldre är en heterogen grupp med olika bakgrund, erfarenheter och livssituationer. Det är därför viktigt att man inom äldreomsorgen tar hänsyn till den enskildes individuella behov och önskemål.

Att beakta kulturella aspekter är en viktig del i omvårdnaden av äldre och ingår därför i flera av de krav som ställs på utförare inom vård- och omsorgsboende, både i uppdragsbeskrivning till kommunal utförare och i avtal enligt Lag om valfrihetssystem (LOV) med privat utförare. I kraven anges bland annat att hänsyn till kultur ska tas i omvårdnaden av den äldre, vid mat och måltider, aktiviteter, för en meningsfull tillvaro och vid vård i livets slutskede. Vård- och omsorgsboenden i staden erbjuder åter-kommande aktiviteter samt mat och måltider som speglar svensk kultur.

Det är viktigt att de äldre som bor på vård- och omsorgsboende kan förstå och kommunicera med personalen som utför omvårdnaden. I stadens uppdragsbeskrivningar respektive avtal med utförare inom vård- och omsorgsboende anges därför krav om språkkunskaper hos personalen. I uppdragsbeskrivningen för kommunal utförare anges att personalen ska behärska svenska i tal och skrift motsvarande svenska 1 eller svenska som andraspråk 1, 100 gymnasiepoäng. I avtal med privat utförare anges att all personal ska behärska det svenska språket i tal och skrift. Det innebär kunskaper i svenska motsvarande lägst årskurs nio eller svenska som andraspråk på grundläggande nivå.

Det finns utmaningar inom äldreomsorgen där såväl de äldre som personal inom äldreomsorgen kan ha annat modersmål än svenska. Det finns behov av att stärka språkkunskaperna i svenska och det görs därför flera satsningar. Bland annat genom att språklärare från den kommunala vuxenutbildningen bedriver språkstödande arbete på arbetsplatserna i äldreomsorgen. Sedan år 2021 har staden varje år genomfört 30 olika grupper med cirka 15 deltagare i varje grupp. Grupperna träffas en gång i veckan i 15 veckor och arbetar med att utveckla deltagarnas förmåga att kommunicera och dokumentera.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Norra innerstadens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 maj 2024 följande.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Anders Lindman (SD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Stephan Guiance m.fl. (S), Anna Hagnefur m.fl. (V), Karmapriya Muschott m.fl. (MP), se Reservationer m.m.

Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Den äldreomsorg som bedrivs inom Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Stödet som ges ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet. Det fastställs bland annat i Stockholms stads uppdragsbeskrivning för vård- och omsorgsboenden för verksamheter i kommunal regi och i avtal för verksamheter som bedrivs via entreprenad eller via lagen om valfrihet. Det fastställs också i Socialstyrelsens nationella värdegrund för äldreomsorg.

Flera aspekter relaterade till att leva ett värdigt liv med trygghet och meningsfullhet ryms inom begreppet kultur. Det är ett brett begrepp där viktiga delar av en människas liv och identitet ingår, bland annat språk, sociala normer, traditioner och levnadsmönster, mat, skapande och konstformer. För att tillgodose den enskildes behov och önskemål inom dessa områden arbetar nämndens vård- och omsorgsboenden på flera sätt. Arbetet utgår alltid från den enskildes önskemål, behov, vanor och preferenser, något den enskildes kontaktperson på boendet ansvarar för att uppmärksamma. Kontaktpersonen arbetar sedan för att möjliggöra detta på individnivå men även på verksamhetsnivå genom att lyfta önskemål till verksamhetens gemensamma planering av aktiviteter i olika stora grupper. Exempelvis uppmärksamma och fira högtider och traditioner som midsommar, påsk och jul. Erbjudna mat och måltider på olika teman men också upplevelser med fokus på litteratur, musik, film, sport och dans är andra exempel. Samarbete kring kultur och aktiviteter sker med flera aktörer, bland annat med kulturförvaltningen, museum, Ung Omsorg, Svenska kyrkan och frivilligorganisationer. Gemensamma aktiviteter

hålls samman av vård- och omsorgsboendenas aktivitetssamordnare i samråd med verksamhetens ledning.

De medarbetare som förvaltningen rekryterar till vård- och omsorgsboenden har undersköterskeexamen och genomgår en muntlig intervju och ett skriftligt anställningsprov. Detta för att säkerställa adekvat kompetens i vård, omsorg och språk. Den flerspråkighet som många medarbetare har utgör också en tillgång då den möjliggör ett personcentrerat bemötande. Förvaltningen bedriver omfattande satsningar på kompetensutveckling för att möta äldre personers behov nu och i framtiden, bland annat inom svenska språket. I detta arbete ingår en språklärare med undervisning i svenska kopplat till de uppdrag som ingår i undersköterskans roll. Verksamheterna har också medarbetare som har ett särskilt uppdrag att utveckla språkkompetensen i sin verksamhet, så kallade språkbud och en processledare i social dokumentation vars uppdrag syftar till att stärka medarbetarnas kompetens i det skrivna språket. Medarbetare deltar också i Äldreomsorgslyftets kurser inom vård och omsorg, svenska, vårdsvenska, svenska teckenspråket och i de nationella minoritetsspråken.

I motionen föreslås att Stockholms stad ska inrätta äldreboenden med inriktning på svenska språket och svensk kultur. Förvaltningen anser att de behov som lyfts i motionen redan tillgodoses inom existerande vård- och omsorgsboenden, och menar istället att det pågående arbetet för en personcentrerad vård och omsorg med utgångspunkt i den nationella värdegrunden för äldreomsorgen behöver fortsätta att utvecklas både på stadsgemensam och lokal nivå. I detta ingår fortsatt kompetensutveckling i svenska språket och att möjliggöra och stärka kultur som en levande del i utbudet på stadens vård- och omsorgsboenden.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 maj 2024 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen Motion om svenskspråkiga demens- och somatiska äldreboenden.

Reservation av Tapani Juntunen och Roland Johansson (båda SD), se Reservationer m.m.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har till sitt svar på denna remiss valt att använda sig av den uppdragsbeskrivning som finns för äldreboenden i Stockholms stad, både för somatiska boenden och demensboenden. Kraven som ställs i uppdragsbeskrivningen ligger till grund för upphandling, tilldelning och uppföljning av stadens särskilda boenden för äldre.

Uppdragsbeskrivningen ställer krav på att utföraren bedriver sin verksamhet i enlighet med de mål och riktlinjer som följer av de tillämpliga lagrummen (socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen, lag om patientsäkerhet, patientdatalagen, patientlagen, offentlighets- och sekretesslagen, arbetsmiljölagen samt alla andra vid varje tillfälle tillämpliga lagar och förordningar).

I uppdragsbeskrivningen framhålls att den äldre som bor på ett särskilt boende ska erbjudas en verksamhet där årstider, helger, helgdagar, traditioner och personliga bemarkedagar uppmärksammas och firas. Det ställs vidare krav på att utföraren ska tillgodose den äldres behov av daglig fysisk, psykisk, social, kulturell och andlig stimulans efter var och ens förutsättningar och behov. Utföraren ska också enligt uppdragsbeskrivningen sträva efter att de enskilda ska känna gemenskap och uppleva sin dag som meningsfull utifrån behov och förutsättningar. I boendet ska det även finnas gemensamma lokaler för måltider, kulturinslag och andra sociala aktiviteter. Gällande mat och måltider ska alla utförare av äldreomsorg följa stadens policy för mat och måltider. I uppdragsbeskrivningen framhålls att matsedeln ska vara variationsrik och säsonganpassad, där även högtidsdagar lyfts fram samt att mat, måltider och dryck ska vara individuellt anpassade och utgå från den enskildes behov och hänsyn tas utifrån medicinska, etiska, kulturella och religiösa skäl.

I uppdragsbeskrivningen ställs ett antal krav på kompetens. Alla utförare av äldreomsorg i staden ska tillse att verksamheten är bemannad dygnet runt årets alla dagar med sådan kompetens och med sådan personalstyrka att de äldre alltid tillförsäkras nödvändig tillsyn och säkerhet såväl beträffande hälso- och sjukvård som personlig omvårdnad.

Vidare ställs det krav på att all omvårdnadspersonal ska ha yrkesförberedande utbildning från vård- och omsorgsprogrammet eller 1500 poäng utifrån nationella yrkespaketet för undersköterskor vård och omsorg. Äldre utbildningar som undersköterska exempelvis från vårdlinjen, social servicelinje eller omvårdnadsprogrammet godkänns. Personalen ska behärska svenska i tal och skrift motsvarande svenska 1 eller svenska som andra språk 1 100 gymnasiepoäng. I svenska 1 ingår bland annat muntlig presentation, att kunna skriva och analysera text samt att känna till språkliga variationer som exempelvis dialekter samt litteraturhistoria.

Stockholms stads uppdragsbeskrivning innehåller också flera delar som syftar till att säkerställa att alla, oavsett kön, könsidentitet, etnicitet, sexuell läggning, religion och funktionsnedsättning, får vård och omsorg på lika villkor.

Staden genomför olika typer av uppföljningar och kontroller såsom uppföljningar på individnivå, verksamhetsuppföljningar, inspektioner, observationer, brukarundersökningar, administrativa och ekonomiska uppföljningar, uppföljning av synpunkter och klagomål, olika stickprovskontroller, kvalitetsobservationer och vid behov fördjupande uppföljningar/särskilda granskningar.

Mot bakgrund av ovanstående gör förvaltningen bedömningen att behovet av svenskspråkiga demens- och somatiska boenden inte finns i stadsdelen, då svenska språket och den svenska kulturen är den norm som äldreomsorgens uppdragsbeskrivning utgår från.

Klistra in eller skriv text – 12 punkter

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Reservation av Lilian Åkerlund och Åke Nordström (båda SD)

1. Att motionen tillstyrks
2. Därutöver anföra följande:

Det ska vara en självklarhet att kunna välja ett äldreboende där vårdpersonalen talar svenska och som i övrigt följer landets traditioner och kultur. Brist på svenska språket inom äldrevården riskerar att leda till kommunikationsproblem mellan vårdpersonal och brukare. Det kan vara svårt för personalen att förstå den äldres behov och önskemål, vilket i sin tur riskerar att leda till felbehandling och missförstånd. Om brukaren inte kan kommunicera ordentligt med personalen riskerar det i förlängningen dessutom att leda till isolering och ensamhet. Att kommunicera effektivt och förstå varandra är avgörande för att kunna erbjuda en trygg vård och service för våra äldre. I Stockholms stad finns det fristående aktörer som bedriver servicehus med till exempel arabisk profil, spansk profil och finsk profil. På dessa servicehus talas brukarens modersmål, visas TV-kanaler och äts det mat från hemlandet. Det finns dock inte något liknande med en tydlig svensk profil.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd

Reservation av Anders Lindman (SD)

1. Att nämnden tillstyrker motionen.
2. Därutöver anföra följande:

Eftersom en stor andel av medarbetarna inom äldreomsorgen har bristande kunskaper i svenska språket samt bristfälliga kunskaper om svensk kultur och svenska traditioner anser Sverigedemokraterna att det självklart skall finnas en möjlighet att välja ett äldreboende med en tydlig svensk profil.

Särskilt uttalande av Stephan Guiance m.fl. (S) Anna Hagnefur m.fl. (V)
Karmapriya Muschott m.fl. (MP)

Majoriteten tackar förvaltningen för deras noggranna bedömning och delar uppfattningen att behovet av svenskspråkiga demens- och somatiska boenden redan finns tillgodosett i stadsdelen. Förvaltningens remissvar skriver tydligt att det svenska språket utgör normen som äldreomsorgens uppdragsbeskrivning baseras på, och därmed säkerställs att de befintliga behoven tillgodoses inom den nuvarande verksamheten.

Vidare anser vi att ett fokus på enbart svenska språket och svensk kultur i våra demens- och somatiska äldreboenden är olämplig, då det riskerar att skapa onödig splittring i en stadsdel som Skärholmen, där många utrikesfödda kommer att behöva kunna kommunicera på sitt språk utöver svenska, vilket ställer krav på vårdpersonalens språkkunskaper och dokumentation.

Skärholmen stadsdelsnämnd

Reservation av Tapani Juntunen och Roland Johansson (båda SD)

1. Att nämnden tillstyrker motionen.
2. Därutöver anför följande:

Eftersom en stor andel av medarbetarna inom äldreomsorgen har bristande kunskaper i svenska språket samt bristfälliga kunskaper om svensk kultur och svenska traditioner anser Sverigedemokraterna att det självklart skall finnas en möjlighet att välja ett äldreboende med en tydlig svensk profil.